

1η ΦΑΣΗ - ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Β' ΤΑΞΗΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΣΥΝΕΞΕΤΑΣΗ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ & ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΟ)

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΕΥΤΥΧΙΑ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

ΤΕΤΑΡΤΗ 7 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2026 ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ : 7

Κείμενο

Το χρέος του ιστορικού

Ο Πολύβιος ο Μεγαλοπολίτης (περ. 200-118 π.Χ.) είναι ο σημαντικότερος ιστορικός της ελληνιστικής εποχής. Από το σπουδαιότερο έργο του, που επιγράφεται 'Ιστορίαι, έχουν σωθεί τα πέντε πρώτα βιβλία και εκτεταμένα αποσπάσματα ή επιτομές (περιλήψεις) από τα υπόλοιπα τριάντα πέντε. Είναι ο πρώτος ιστορικός που δηλώνει ρητώς ότι γράφει καθολική (δηλ. παγκόσμια) ιστορία. Πρότυπό του από την άποψη της αντικειμενικότητας υπήρξε ο Θουκυδίδης. Θέλοντας να τονίσει πόσο αντικειμενικός πρέπει να είναι ο ιστορικός κατά την παρουσίαση των γεγονότων, γράφει στην αρχή του έργου του τα εξής:

Ἐν μὲν οὖν τῷ λοιπῷ βίῳ τὴν τοιαύτην ἐπιείκειαν ἴσως οὐκ ἂν τις ἐκβάλλοι· καὶ γὰρ φιλόφιλον εἶναι δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ φιλόπατριν καὶ συμμισεῖν τοῖς φίλοις τοὺς ἐχθροὺς καὶ συναγαπᾶν τοὺς φίλους· ὅταν δὲ τὸ τῆς ἱστορίας ἦθος ἀναλαμβάνῃ τις, ἐπιλαθέσθαι χρὴ πάντων τῶν τοιούτων καὶ πολλάκις μὲν εὐλογεῖν καὶ κοσμεῖν τοῖς μεγίστοις ἐπαίνοις τοὺς ἐχθροὺς, ὅταν αἱ πράξεις ἀπαιτῶσι τοῦτο, πολλάκις δ' ἐλέγχειν καὶ ψέγειν ἐπονειδίστως τοὺς ἀναγκαιοτάτους, ὅταν αἱ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀμαρτίαι τοῦθ' ὑποδεικνύωσιν. Ὡσπερ γὰρ ζῶου τῶν ὄψων ἀφαιρεθεῖσῶν ἀχραιοῦται τὸ ὄλον, οὕτως ἐξ ἱστορίας ἀναιρεθείσης τῆς ἀληθείας τὸ καταλειπόμενον αὐτῆς ἀνωφελὲς γίνεται διήγημα.

Πολύβιος, 'Ιστορίαι 1.14.4-7

Ερωτήσεις:

1) Ποιες είναι οι υποχρεώσεις ενός φίλου προς τους συντρόφους του σύμφωνα με τον Πολύβιο;

(Μονάδες 2)

2) Ποιες συνέπειες έχει για την ποιότητα του ιστορικού έργου η μη τήρηση των προϋποθέσεων που εκθέτει ο Πολύβιος;

(Μονάδες 2)

3) α. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις επιλέγοντας τη σωστή λέξη από αυτές που βρίσκονται στην παρένθεση.

1. Ο μάντης.....(αντιλέγω, προλέγω, λογοκρίνω) τα μελλούμενα.

2. Παρά τις φιλότιμες προσπάθειες τους οι μαθητές δεν πέτυχαν στις εξετάσεις επιδόσεις.....(αμφιλεγόμενες, ανάλογες, παράλογες) με τις προσδοκίες τους.

3. Τα ευρήματα που έφερε στο φως η (μυθολογική, αρχαιολογική, λογοτεχνική) σκαπάνη αλλάζουν τα ιστορικά δεδομένα της περιοχής.

4. Επειδή τα περισσότερα επιχειρήματα του ήταν (λογαριθμικά, μονολεκτικά, λογικοφανή), δεν κατάφερε να κάμψει τη δυσπιστία των ακροατών του.

(Μονάδες 2)

3) β. Να συμπληρώσετε τα κενά, δίπλα σε κάθε λέξη, με το αντίστοιχο γράμμα που αντιπροσωπεύει την κατηγορία τους (α. απλές, β. σύνθετες).

λόγιος έτυμολογία απόρρητος λογοτέχνης λέξις λογισμός αντίρρησης λογιέϊον

(Μονάδες 2)

4) Να σχηματίσετε σύνθετα αρσενικά ουσιαστικά και επίθετα της α.ε. χρησιμοποιώντας τα συνθετικά που δίνονται:

λόγος + γράφω → _____

μῦθος + λέγω → _____

οἶκος + δεσπότης → _____

νόμος + τίθημι (θε-) → _____

λίθος + ξέω → _____

νίκη + φέρω → _____

κτῆνος + τρέφω → _____

θάνατος + φέρω → _____

(Μονάδες 3)

5) Να συμπληρώσετε τις στήλες με τις πτώσεις των ουσιαστικών που σας ζητούνται.

Γενική Ενικού Δοτική Ενικού Δοτική Πληθυντικού

ὁ χάλυψ _____

ὁ θώραξ _____

ἡ βαλβίς _____

ὁ σωλήν _____

ὁ κόραξ _____

6) Να γράψετε τα παρακάτω ουσιαστικά στις πτώσεις που σας ζητούνται:

α. ἡ πτέρυξ (αιτ. εν) _____

(γεν. πληθ.) _____

β. ὁ γύψ (γεν. εν) _____

(ονομ. πληθ) _____

γ. ἡ σειρήν (γεν. εν.) _____

(δοτ. εν.) _____

δ. ἡ σάρξ (αιτ. εν.) _____

(αιτ. πληθ.) _____

(Μονάδες 4)

Ιλιάδα (Ραψωδία Α, 122-188)

Του αντείπεν ο φτερόποδος ισόθεος Πηλείδης:
«Ἐνδοξε Ἀτρείδη, περισσά φιλόπλουτε, τι λέγεις;
Οἱ μεγάλωνυχοι Ἀχαιοὶ πῶς θα σου δώσουν δῶρον;
Μη κάπου λάφυρα κοινά γνωρίζομε ἀφημένα; 125
Ὅσ' ἀπ' τες χώρες πήραμε, εμοιρασθήκαν
ὅλα και να τα ξανακάμομε σωρό δεν εἶναι
πρέπον· ἀλλὰ συ τώρα στον θεόν ἀπόλυσε
την κόρη,
και τετραπλά θ' ανταμειφθεῖς, αν ποτέ δώσει ο Δίας
οἱ Ἀχαιοὶ να πάρομε την πυργωμένην Τροίαν». 130
Και προς αὐτόν ἀπάντησεν ο μέγας Ἀγαμέμνων:
«Ἄν και γενναῖος, μη ζητεῖς με ἀπάτην να με πάρεις,
θεῖε Πηλείδη, κι εύκολα δεν θα με καταπέσεις,
να ἔχεις συ το δῶρο σου και εγώ να το στερούμαι·
θέλεις και με παρακινεῖς την κόρη ν' ἀποδώσω· 135
ἀλλ' αν δῶρον ισότιμο της ἀρεσιᾶς μου λάβω
ἀπ' τους γενναῖους Ἀχαιοὺς, ἀρκεί, και αν δεν μου δώσουν,
θα ἔλθω με το χέρι μου να πάρω ἢ το δικό σου
το δῶρον ἢ του Αἴαντος ἢ κείνο του Οδυσσέως·
κι εις ὅποιον ἔλθω, την χολήν, θαρρῶ, θα του κινήσω· 140
ἀλλ' ὄλ' αὐτά μετέπειτα μαζί θα τα σκεφθούμε.
Τώρα στην θεῖαν θάλασσαν μαύρο ας συρθεῖ καράβι
με κουπηλάτες διαλεκτούς, και ας θέσομ'
εκατόμβην μέσα και ας ανεβάσομε την κόρην
Χρυσηίδα,
και ἀρχηγός του να εἶν' ἐκεῖ των βουλευφόρων ἑνας, 145
ο Αἴας, ο Ἰδομενεὺς ἢ ο θεῖος Οδυσσέας,
ἢ συ Πηλείδη, των ἀνδρῶν ὦ τρομερέ και μόνε,
με τες ευχές σου τον θεόν να μας ἐξιλεώσεις».
Ἄγρια τον ἐκοίταξε και ἀπάντησε ο Πηλείδης:
«Ὡμίενα πανουργότατε, μ' ἀναΐδειαν ἐνδυμένε, 150
και ποιος ἀπό τους Ἀχαιοὺς θα δράμει, αν τον ζητήσεις,
εἴτε εις ταξίδι πρόθυμος, εἴτε εις πολέμου ἀγῶνα;
Εγώ δεν ἤλθα ἐξ ἀφορμῆς των λογχοφόρων Τρώων
να πολεμήσ', ὅτι ποσῶς ἐκεῖνοι δεν μου πταῖουν·
τα βόδια μήτε τ' ἄλογα δεν βγήκαν να μου πάρουν 155
μήτε στην μεγάλοςβολην, την ἀνδροθρέπτραν Φθίαν
ποτέ μου ἐβλάψαν τους καρπούς, ὅτ' εἶναι ἀνάμεσόν μας
ὄρη κατάσκια πολλά και πέλαγ' ἀγριωμένα·
ἀλλὰ για τον Μενέλαο και, ἀναΐσχυντε, για σένα
ἤλθομεν ὅλοι ἐκδίκησιν να πάρομε των Τρώων, 160
και συ, ὦ σκυλοπρόσωπε, λησμονημένα τα 'χεις.
Και τῶρ' αὐτό το δῶρο μου να πάρεις φοβερίζεις
που 'ναι ἀμοιβή των κόπων μου κι οἱ Ἀχαιοὶ μου ἐδώσαν·

κι ίσια με σε δεν έχω εγώ δώρο καλό ποτέ μου,
 όταν καλά τειχόκαστρα πατούμε της Τρωάδος· 165
 αλλά το βάρος του σφοδρού πολέμου πρώτος έχω
 εγώ και αν τύχει μοιρασμός, τρανό συ παίρνεις δώρο,
 κι εγώ με δώρο μικροστό και αγαπητό γυρίζω
 στες πρύμνες από τον σκληρόν αγώνα του πολέμου·
 στην Φθίαν τώρ' αναχωρώ· καλύτερα να γύρω 170
 στον τόπον μου με τα κυρτά καράβια, και δεν θέλω
 εδώ να μείνω ατίμητος τα πλούτη να σου
 αυξήσω». Και προς αυτόν απάντησεν ο μέγας
 Αγαμέμνων:
 «Φύγε, αν το θέλεις, φύγ' ευθύς· και χάριν μου να μένεις,
 εγώ δεν σε παρακαλώ· κοντά μου υπάρχουν και άλλοι 175
 να με δοξάσουν, κι έξοχα ο πάνσοφος Κρονίδης·
 και απ' τους διοθρέπτους βασιλείς συ είσαι ο μισητός μου·
 ότι την έριδα διψάς, τες μάχες, τους πολέμους·
 και αν είσαι τόσο δυνατός, είναι θεού το δώρον·
 σπίτι σου με τα πλοία σου και τους συντρόφους σου άμε, 180
 των Μυρμιδόνων δέσποζε· κι εγώ δε σε λογιάζω
 και στην χολήν σου αδιαφορώ· κι ιδού τι σου κηρύττω:
 Καθώς εμένα μου αφαιρεί την Χρυσηίδα ο Φοίβος
 —κι εκείνην με συντρόφους μου και με δικά μου πλοία
 θα στείλω— και το δώρον σου την κόρην του Βρισέως, 185
 εις την σκηνήν σου θα 'λθω, εγώ να πάρω, για να μάθεις,
 πόσο σου είμαι ανώτερος εγώ και να τρομάζει
 και άλλος μ' εμέ να συγκριθεί και όμοιος να γίνει εμπρός μου».

Ερωτήσεις:

1) Επίλεξε το σωστό.

A. Η Ιλιάδα είναι το έπος του:

α) Αγαμέμνονα

β)

Αχιλλέα

γ) λοιμού

δ) θυμού

B. Ο Χρύσης είναι ιερέας του:

α) Απόλλωνα

β) Δία

γ)

Αθηνάς

δ) Ήρας

Γ. Ο πιο γενναίος Αχαιός είναι ο:

α) Αγαμέμνονα

β) Αχιλλέας

γ) Πρίαμος

δ)
Οδυσσέας

Δ. Η Θέτιδα

γνωρίζει ότι

ο γιος της:

α) θα είναι ο νικητής

β) θα πεθάνει νέος

γ) θα μαλώσει με τον Αγαμέμνονα

δ) θα επιστρέψει στη Φθία

Ε. Μεσολαβεί για να εκτονώσει την ένταση στον Όλυμπο:

α) Αθηνά

β) Απόλλωνας

γ) Ήφαιστος

δ) Αφροδίτη

ΣΤ. Η ραψωδία Α τελειώνει με τους θεούς να:

α) καβγαδίζουν για τους θνητούς

β) επαναστατούν εναντίον του Δία

γ) είναι ευτυχισμένοι

δ) τάσσονται με το μέρος του Αχιλλέα

(Μονάδες 3)

2) Γιατί σύμφωνα με τον Αχιλλέα δεν μπορεί να πάρει ο Αγαμέμνονας το νέο πολεμικό λάφυρο;

(Μονάδες 2)

3) Γιατί ο Αχιλλέας θεωρεί ότι ο Αγαμέμνονας είναι αχάριστος και άπληστος;

(Μονάδες 2)

4) Πώς αντιδράει ο Αγαμέμνονας όταν ο Αχιλλέας λέει ότι θα αποσυρθεί από τη μάχη και τι του λέει;

(Μονάδες 3)

5) Χωρίστε το κείμενο ανάλογα τους ομιλητές. Να αναφερθείτε και στον αφηγητή.

(Μονάδες 2)

6) Χαρακτηρίστε τον Αχιλλέα και τον Αγαμέμνονα με στοιχεία από το κείμενο.

(Μονάδες 5)

7) Να εντοπίσετε στο κείμενο τρία τυπικά επίθετα.

(Μονάδες 3)

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στην κόλλα αναφοράς να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ονοματεπώνυμο, ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην αντιγράψετε τα θέματα στην κόλλα αναφοράς.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε καμία άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με την κόλλα αναφοράς και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στην κόλλα αναφοράς σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε μολύβι για δικές σας σημειώσεις μόνο στο πίσω μέρος της κόλλας αναφοράς, το οποίο και θα ονομάσετε «Πρόχειρο».
5. Απαγορεύεται οποιοδήποτε είδους διορθωτικό (blanco), όπως και στυλό με μελάνι που σβήνει.
6. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.